

Ailede Çocuğun Bireysel Varlığı Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme: Temsil mi, İhmal mi?

TUĞBA CANBULUT

Özet

Bu çalışma, Türkiye’de aile merkezli sosyal politika düzenlemelerinin çocukların bireysel hakları üzerindeki etkilerini eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmektedir. 2025 yılının “Aile Yılı” ilan edilmesiyle açıklanan destek paketleri, ilk bakışta çocuk yararına bir girişim gibi görünmekle birlikte, esasen aile kurumunu güçlendirmeyi hedeflemekte ve çocuğu bağımsız bir özne olarak değil, demografik ve ekonomik hedeflerin bir aracı olarak konumlandırmaktadır. Özellikle yalnızca belirli tarihten sonra doğan çocukları kapsayan düzenlemeler, mevcut çocuk nüfusunu dışarıda bırakarak eşitsizlikleri derinleştirmektedir. Bu yaklaşım, çocuğun aile içinde görünmez hale getirilmesine ve bireysel gelişimsel ihtiyaçlarının göz ardı edilmesine yol açmaktadır. Çalışma, çocukların aile ve devlet bağlamında araçsallaştırılmasını hem kültürel hem de yapısal boyutlarıyla tartışmaktadır. Kültürel normların ve aile pratiklerinin, çocukların kimlik gelişimi, özerklik kazanımı ve toplumsal temsiliyet süreçlerinde belirleyici rol oynadığı, ancak ataerkil ve hiyerarşik yapılar altında bu süreçlerin sınırlanabildiği vurgulanmaktadır. Aile içi güç ilişkilerinin çocukların karar alma kapasitelerini doğrudan etkilediği; göçmen ya da çok kültürlü bağlamlarda ise yeni fırsatlarla birlikte yeni risklerin de ortaya çıktığı belirtilmektedir. Sonuçlar, çocuk haklarının ekonomik ve demografik

– ARAŞTIRMA MAKALESİ –

115

Çocuk ve
Medeniyet
2025

Sayı: 16: 115-141

TUĞBA CANBULUT, tugba.canbulut@iuc.edu.tr
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü
<https://orcid.org/0000-0002-0055-1684>

Geliş tarihi: 23.09.2025 • Kabul tarihi: 28.11.2025
<https://doi.org/10.47646/CMD.2025.348>

hedefler karşısında ikinci plana itildiğini göstermektedir. Çocuğun eğitim, sağlık ve kültürel katılım haklarının ihmal edilmesi, bireysel gelişim kadar toplumsal eşitsizlikler açısından da sorunlu bir tablo ortaya koymaktadır. Çalışma, aileyi güçlendirme politikalarının çocuk merkezli yaklaşımlarla yeniden şekillendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Hak temelli, kültürel duyarlı ve katılımcı politikaların geliştirilmesi, çocuğun hem bireyselliğini hem de toplumsal aidiyetini güvence altına alacak sürdürülebilir bir yaklaşım sunabilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk hakları, aile politikaları, çocukların görünmezliği, araçsallaştırma, sosyal politika, kültürel normlar

A Critical Assessment of the Child's Individual Existence Within the Family: Representation or Neglect?

Abstract

This study provides a critical assessment of the impact of family-centered social policy regulations in Türkiye on children's individual rights. Although the support packages introduced under the declaration of 2025 as the "Year of the Family" initially appear to prioritize children's welfare, they primarily aim to strengthen the family institution, positioning children not as independent subjects but as instruments of demographic and economic objectives. In particular, regulations that apply only to children born after a certain date exclude the existing child population and deepen inequalities. Such approaches render children invisible within the family and overshadow their developmental needs. The study discusses the instrumentalization of children within both family and state contexts, addressing cultural as well as structural dimensions. It highlights how cultural norms and family practices shape children's identity development, autonomy, and social representation, while patriarchal and hierarchical family structures can restrict these processes. Family power dynamics directly influence children's decision-making capacity, and in migrant or multicultural contexts, new opportunities and risks simultaneously emerge. Findings reveal that children's rights are subordinated to economic and demographic goals. Neglect of children's rights to education, health, and cultural participation not only hinders individual development but also reinforces social inequalities. The study argues for reshaping family-oriented policies through child-centered approaches. Developing rights-based, culturally sensitive, and participatory policies can secure both children's individual subjectivity and their sense of social belonging, offering a sustainable framework for policy-making.

Keywords: Children's rights, family policies, child invisibility, instrumentalization, social policy, cultural norms

Giriş

Türkiye’de, 2025 yılının “Aile Yılı” ilan edilmesiyle kamuoyuna sunulan destek paketleri, ilk bakışta aileleri ekonomik olarak destekleyen bir sosyal politika girişimi gibi görünse de detaylı incelendiğinde bu paketlerin merkezinde çocuğun bireysel hak ve ihtiyaçlarının değil, aile kurumunun güçlendirilmesinin yer aldığı ortaya çıkmaktadır. Çocuğa yönelik yardımlar, onun eğitim, sağlık veya gelişimsel haklarını önceleyen yapısal politikalar üzerinden değil, doğrudan aileye yapılan nakdi transferler üzerinden tanımlanmıştır. Bu durum, çocuğun aile içinde görünmez hale getirilmesine ve birey olarak özne olma halinin gölgelenmesine yol açmaktadır.

Nitekim yalnızca 1 Ocak 2025’ten sonra doğan çocukları kapsayan yardım düzenlemesi, mevcut çocuk nüfusunu kapsam dışı bırakarak eşitsizlik yaratmaktadır. Bu şekilde desteklerin doğurganlığı teşvik eden bir nüfus politikası aracına dönüşmesi, çocuğun varlığını “aile ekonomisine katkı sağlayan ve nüfusun devamlılığını güvence altına alan” bir unsur olarak araçsallaştırmaktadır.

Türkiye’de aileyi merkeze alan sosyal politika düzenlemeleri uzun süredir gündemde olmakla birlikte, bu politikaların çoğu çocuğu bağımsız bir özne olarak değil, ailenin devamlılığı ve toplumsal istikrarın teminatı olarak ele almaktadır. Çocuğun eğitim, sağlık, kültürel katılım ve korunma hakları çoğu zaman tali planda bırakılmakta; aileyi güçlendirme söylemi çocuk politikalarının önüne geçmektedir. “Aile Yılı” kapsamında açıklanan yeni destek paketi, bu eğilimin güncel bir örneği olarak değerlendirilebilir. Doğrudan çocuğun gelişimsel ihtiyaçlarına değil, doğum sayısına göre aileye verilen nakdi katkılara odaklanılması, çocuğu aile politikalarının merkezinde görünür kılmamakta; tersine, ekonomik ve demografik hedeflerin bir aracı haline indirgemektedir.

Bu çalışma, çocukların aile ve devlet bağlamında görünmezliği ve araçsallaştırılması konusundaki akademik bilgi ve araştırmalardan hareketle hazırlanmış bir tartışma metnidir. Literatürdeki çocuk hakları, aile politikaları ve sosyo-kültürel uygulamalara ilişkin çalışmaların bulguları taranmış, değerlendirilmiş ve derlenmiştir. Amaç, farklı çalışmaların ortaya koyduğu bulgular üzerinden çocukların aile içindeki ve kamusal alandaki durumuna dair bütüncül bir tartışma sunmak ve çocuğun bireysel haklarını önceleyen alternatif yaklaşımların gerekliliğini vurgulamaktır. Çocuğun aile içinde “görünmez” bir konuma itilmesini tartışmaya açarak, mevcut politikanın hangi açılardan çocuk merkezli olmaktan uzaklaştığını ortaya koymak bu çalışmanın temel hedefini oluşturmaktadır.

Çalışmanın yapısal örgütlenmesi, çocukları etkileyen faktörleri hem bireysel hem toplumsal bağlamda kapsamlı biçimde ele alacak şekilde düzenlenmiştir. İlk olarak, kültürel arka planın çocuğun gelişimsel süreçlerine etkisi incelenerek sosyo-kültürel belirleyiciler ortaya konacaktır. Ardından aile dinamikleri ve hiyerarşi başlığı altında aile içi yapı ve etkileşimlerin çocuk üzerindeki etkileri tartışılacaktır. Bu çerçeve içinde, çocuğun aile içindeki konumu ve özneleşme süreci başlığıyla bireysel kimlik gelişimi ve aile içi temsiliyet ele alınacaktır. Daha sonra, çocuğun ailede görünmezliği ve devlet politikalarında araçsallaştırılması ile toplumsal ve kamusal boyutta yaşanan durumlar değerlendirilecektir. Bunu takiben çocuk hakları, ihmal ve istismar başlığı altında riskler ve hak ihlalleri incelenecek, son olarak da aile odaklı çocuk politikaları ile çözüm ve öneriler tartışmaya açılacaktır. Bu sıralama, çocuğun gelişimsel ve toplumsal bağlamlarının mantıklı bir bütünlük içinde okunmasını sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Kültürel Arka Planın Çocuğun Gelişimsel Süreçlerine Etkisi

Çocuğun gelişim süreci yalnızca biyolojik temellere dayanmaz; kültürel arka planın güçlü etkileriyle şekillenen çok boyutlu bir olgudur. Kültürel normlar ve aile dinamikleri, çocuğun sosyalleşmesinin ilk zeminini oluştururken; kimlik, bireysellik ve değer gelişimi bu temeller üzerinde yükselir. Kültürel inanç sistemleri, aile içi hiyerarşilerden çocuğun özerklik düzeyine kadar uzanan geniş bir yelpazede belirleyici rol oynar. Ancak, kültürel farklılıkların zenginliğini takdir etmek bir yana, bazı norm ve pratiklerin çocuk haklarını sınırlayabileceği gerçeği göz ardı edilmemelidir; bu noktada eleştirel bir bakış, kültürel bağlamın hem fırsat hem de sınırlama yaratabileceğini ortaya koyar. Bu bağlamda çocukların toplumsal aidiyetleri, bireysel kimlikleri ve aileyle kurdukları ilişkiler, kültürel yapıların sunduğu imkânlar ve sınırlılıklar doğrultusunda biçimlenir.

Çocukların bireysel gelişimi, kültürel arka planın etkisiyle aile gelenekleri, dini inançlar ve toplumsal değerlerle şekillenir (Eaude, 2019). Kültürel normlar, çocuklara yalnızca nasıl davranmaları gerektiğini değil, toplumda kabul görmek için hangi yolları izlemeleri gerektiğini de öğretir. Bu normlar bazen çocukların özerkliği ve öz ifade hakkını kısıtlayabilir; eleştirel bir perspektiften, kültürel uyum ile bireysel haklar arasındaki gerilimi sorgulamak gereklidir. Çocuklar bu normlara hem aile yoluyla hem de okul, medya ve sosyal çevre aracılığıyla maruz kalır. Bu maruziyet, bireysel arzular

ile toplumsal beklentiler arasında sürekli bir denge kurma zorunluluğunu beraberinde getirir (Eaude, 2019).

Aile, bu süreçte yalnızca normların aktarıcısı değil, aynı zamanda çocuğun toplumla kurduğu ilişkinin ilk aracısıdır. Ebeveynlerin kendi kültürel geçmişleri, çocukluk algıları ve çocuk yetiştirme pratikleri, çocuğun topluma entegrasyon biçimini doğrudan etkiler. Sosyal statü, grup normları ve aidiyet duygusu gibi etkenler de çocukların davranış kalıplarını şekillendirir. Kültürel kimlik, çocuğun kendini belirli bir topluluğa ait hissetmesiyle başlar ve bu durum hem destekleyici hem de sınırlayıcı etkiler yaratabilir. Burada eleştirel bir bakış, aidiyetin olumlu yönlerini vurgularken, çocukların kendini ifade hakkının engellenebileceği durumları da görünür kılmalıdır.

Kültürel arka plan, çocuğun bireyselliğinin ve kişisel değer sisteminin gelişiminde hem içsel hem de dışsal belirleyiciler aracılığıyla etkilidir. Ebeveynlerin sahip olduğu kültürel etno-teoriler, çocuk yetiştirme anlayışlarını ve dolayısıyla çocukların bireyselleşme biçimlerini doğrudan şekillendirir (Shulman, 2016). Bireyci kültürlerde kendini ifade, bağımsızlık ve kişisel başarı vurgulanırken, toplulukçu kültürlerde grup uyumu, sorumluluk ve kolektif hedefler ön plandadır (Lansford, 2012). Ancak, toplulukçu normlar çocuk üzerinde baskı ve itaat beklentisi yaratabilir; bu noktada kültürel çeşitlilik değerlidir, fakat bireysel hakları ihlal eden uygulamalara karşı eleştirel bir duruş gereklidir. Bu değerler öncelikle aile tarafından aktarılır ve okul ortamında pekiştirilir. Kültürel sermaye, ebeveynlerin eğitim düzeyi, dil kullanımı ve toplumsal konumları üzerinden çocuklara aktarılır ve eğitimsel fırsatlara erişim, benlik algısı ve özerklik düzeyini doğrudan etkiler (Roksa ve Potter, 2011). Özellikle göçmen ve çok kültürlü ortamlarda yetişen çocuklar, iki veya daha fazla kültürel sistem arasında gidip gelerek “çoklu kimlik” deneyimi yaşar (Mistry ve Wu, 2010; Castrechini-Franieck, 2016). Bu durum, esneklik ve adaptasyon becerilerini geliştirebilirken, kimlik çatışması ve aidiyet krizlerine de yol açabilir (Wills vd., 2021). Bu deneyim hem esneklik kazandırabilir hem de kimlik çatışmalarına yol açabilir; akademisyen bakış açısı, bu ikiliği fark ederek müdahale ve destek gerekliliğini vurgular.

Medya ve dijital kültür, aile değerleriyle çelişebilecek alternatif kimlik modelleri sunar. Bu bağlamda ebeveynlerin ve eğitimcilerin destekleyici, özerklik tanıyan yaklaşımları, çocukların sağlıklı bireysellik gelişimini güçlendirir (Kuramoto, 2022). Kültürel duyarlılıkla tasarlanmış öğrenme

ortamları ve müdahale programları, çocukların hem bireysel hem de kolektif kimliklerini olumlu yönde geliştirmelerine katkı sağlar (Cen ve Aytac, 2017).

Kültürel inanç sistemleri, özellikle kolektivist ve bireyci eğilimler, aile yapısı, otorite ilişkileri ve çocukların karar süreçlerine katılım biçimleri üzerinde doğrudan etkilidir. Kolektivist kültürlerde yaş, cinsiyet ve sosyal roller doğrultusunda hiyerarşik düzen ön planda iken, bireyci kültürlerde daha eşitlikçi ve çocuğun özerkliğini tanıyan yapılar görülür (White, 2005). Kolektivist yapılarda otoriter ebeveynlik stilleri ve çocuklardan beklenen itaat, bireysel karar alma pratiklerini sınırlarken, bireyci bağlamlarda otoriter veya izin verici ebeveynlik stilleri özerklik gelişimini teşvik eder. Bu yapılar çocukların bağlanma stillerini de etkiler; kolektivist kültürlerde kaygılı ve belirsiz bağlanma örüntüleri daha sık görülürken, bireyci yapılarda güvenli veya kaçınmacı bağlanma örüntüleri yaygındır (Takimoto ve Nabeshima, 2023). Toplumsal cinsiyet rolleri aile hiyerarşisini şekillendiren bir diğer önemli faktördür. Patriyarkal yapılarda erkekler karar verici pozisyonda konumlanırken, kadınlar ve çocuklar edilgen rollere itilir (Tabassum ve Nayak, 2024).

Aile Dinamikleri ve Hiyerarşi

Aile, çocuğun bireysel, sosyal ve duygusal gelişiminin en temel bağlamını oluşturur ve çocukların benlik algısı, öz düzenleme becerileri ile toplumsal uyumları büyük ölçüde aile dinamikleri, hiyerarşi, iletişim biçimleri ve ebeveyn ilgisi üzerinden şekillenir. Bu bağlamda aile ilişkilerinin çok boyutlu olarak incelenmesi, çocukların bireyselliğini ve psikososyal işlevselliğini anlamak açısından kritik öneme sahiptir.

Aile dinamikleri, çocuğun kimlik ve kişilik gelişiminin temel belirleyicilerindendir. Ebeveynlik stilleri, özellikle kabul/duyarlılık ve talepkârlık/kontrol boyutları, güvenli benlik algısının oluşumunu destekleyerek sosyal ve kişilik gelişimini olumlu yönde etkiler (Ding ve Fei, 2024; Repetti vd., 2015). Ebeveynlerin çocuk gelişimine ilişkin farkındalıkları, düzenleyici ve sosyalleştirici işlevleri aracılığıyla çocuğun bireyselliğini güçlendirir. Aile içi etkileşimler çift yönlüdür: Çocukların bireysel özellikleri aile ilişkilerini şekillendirirken, ebeveyn-çocuk ilişkilerinin niteliği de çocuğun duygusal ve davranışsal gelişimini belirler (Crouter ve Booth, 2003). Ekonomik koşullar ve stres faktörleri süreci etkileyerek benlik algısında olumlu veya olumsuz sonuçlar doğurabilir.

Çocuğun mizacı da aile dinamiklerini etkiler; sıkıntıya yatkın mizaca sahip çocukların etkileşim biçimleri, utangaçlık ve uyumluluk gibi kişilik özellikleriyle ilişkilendirilmiştir (Brown vd., 2009). Ergenlik döneminde ebeveyn sıcaklığı ve aile uyumu, ergenin kimlik gelişimi ve özsaygısını destekleyerek bireyselliğin güçlenmesine katkı sağlar (Jaggers vd., 2015).

Aile içi hiyerarşi, otorite ilişkileri ve çocukların rolleri hem kültürel hem de psikolojik boyutlarıyla çocuğun gelişiminde kritik bir rol oynar. Hiyerarşik yapılar, çocukların davranışsal uyumunu etkileyerek antisosyal eğilimlerle ilişkilendirilebilir ve bu ilişki etnik ve çevresel bağlamlara göre farklılık gösterebilir (Shaw vd., 2004). Kültürel normlar, saygı veya boyun eğme gibi değerler üzerinden otorite algısını biçimlendirir (Kajanus, 2024). Ebeveynlerin sıcaklık, duyarlılık ve kontrolü özerklikle dengelemesi, çocukların duygusal düzenleme ve sosyal güven geliştirmesinde belirleyici olur (Repetti vd., 2015). Eğitim düzeyi ve pedagojik yaklaşımlar ise çocukların bilişsel gelişimini doğrudan etkiler (Stepanovic ve Baucal, 2008). Kültürel bağlamların çeşitliliği, aile hiyerarşisi ve etkileşim biçimlerinde farklılıklara yol açar; örneğin Almanya, Rusya ve Çin örnekleri, akrabalık ilişkileri ve modernleşme süreçlerinin aile dinamiklerini farklılaştırdığını göstermektedir (Nauck, 2009). Psikolojik açıdan aile içi ilişkilerin kalitesi, ekonomik koşullar ve stres faktörleri çocukların duygusal ve davranışsal gelişimini doğrudan etkiler (Maughan, 2011).

Aile içi iletişim, çocuğun duygusal gelişiminin temel yapı taşlarından biridir. Sağlıklı iletişim, çocuğun duygularını tanıma, ifade etme ve düzenleme becerilerini desteklerken, iletişim eksiklikleri duygusal ihtiyaçların karşılanmasını engelleyebilir. Zayıf veya çatışmalı iletişim kaygı, öfke, içe kapanma ve davranış bozukluklarına yol açabilir (Lackova Rebicova vd., 2020), oysa destekleyici tutumlar prososyal davranışları artırır ve iletişim eksiklikleri saldırganlık ve depresyonla ilişkilidir. Ebeveynin duygusal uygunluğu ve erişilebilirliği, çocuğun desteklenmiş hissetmesini sağlar; eksiklik durumunda yalnızlık ve duygusal yoksunluk ortaya çıkabilir (Shahar-Lahav vd., 2022). Eğitim düzeyi, sosyal çevre ve ekonomik koşullar da çocukların duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasında belirleyici rol oynar. İletişim eksiklikleri uzun vadede anksiyete bozuklukları, davranışsal ve duygusal problemler, gelişimsel gerilikler, bağlanma bozuklukları ve uyumsuz şemalar ile ilişkilidir (Evers, 2011; Sójta ve Strzelecki, 2023). Akademik başarısızlık, sosyal uyum problemleri ve uzun vadeli psikolojik bozukluklar da bu eksikliklerin sonuçları arasında yer alır (Qian, 2024; Adi vd., 2024).

Ebeveyn ilgisi, çocuğun kendini ifade etme biçimini doğrudan şekillendirir. Olumlu ebeveynlik stilleri, duygusal sıcaklık ve anlayış yoluyla çocukların benlik algısını güçlendirirken, katı ve reddedici tutumlar düşük benlik algısı ve dikkat eksikliği ile ilişkilidir (Su ve Chen, 2024). Kaliteli ebeveyn dinleme biçimleri çocukların özerklik ve iyi oluşunu destekler, psikolojik kontrol ise özerkliği zedeleyerek kendini ifade etmeyi sınırlar (Weinstein vd., 2023). Mindful ebeveynlik yaklaşımları ebeveyn-çocuk ilişkilerini güçlendirir ve davranışsal sorunları azaltır (Fu vd., 2024; Yang vd., 2022). Ebeveyn öz-yeterliliği yüksek olanlar çocuklarının özgün ifadelerini desteklerken, ihmalkâr veya ilgisiz tutumlar kendine zarar verme davranışlarıyla ilişkilidir (Stiévenart ve Martinez Perez, 2021; Vilchez vd., 2019). Açık iletişim ve koşulsuz kabul çocukların özgüvenini artırır (Brummelman ve Sedikides, 2020). Öz-düzenlemeyi teşvik eden ebeveynlik programları, yaratıcı oyun ve serbest etkinlikler, sanat ve hikâye anlatımı çocukların öz ifadesini ve bireyselliğini destekler (Sanders ve Mazzucchelli, 2013). Gelişimsel engelli veya cinsiyet kimliği keşfi sürecindeki çocuklar için bireysel yaklaşımlar da bu sürecin ayrılmaz bir parçasıdır (Ehrensaft, 2014).

Genel olarak, aile dinamikleri, hiyerarşi, iletişim kalitesi ve ebeveyn ilgisi, çocukların bireysel ve toplumsal gelişiminde belirleyici rol oynar. Sağlıklı ebeveynlik stilleri, dengeli hiyerarşik yapılar ve destekleyici iletişim ortamları, çocukların güvenli benlik algısı, duygusal düzenleme becerileri ve sosyal uyumunu güçlendirirken; iletişim eksiklikleri, duygusal ihmal, aşırı katı hiyerarşiler ve ebeveyn ilgisizliği hem kısa hem uzun vadede çeşitli psikolojik ve gelişimsel sorunlara yol açabilir. Bu bulgular, aile ilişkilerinin yalnızca bireysel gelişimi değil, toplumsal işlevselliği de etkileyen çok katmanlı süreçler olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla aile içi dinamiklerin desteklenmesi hem çocukların sağlıklı gelişimi hem de toplumsal refah açısından temel bir gerekliliktir.

Çocuğun Aile İçindeki Konumu ve Özneleşme Süreci

Çocuğun aile içindeki konumu, yalnızca biyolojik veya hukuki bir durum değil; temsil edilme, özneleşme ve bireysel kimliğini kurma süreçleriyle yakından ilişkilidir. Çocuğun ailede nasıl temsil edildiği, hangi rollerle özdeşleştiği ve hangi ölçüde özne olarak kabul edildiği, onun psikolojik iyilik hali, kimlik gelişimi ve sosyal uyumu üzerinde belirleyici etkilere sahiptir. Bu süreç, ihmal, ebeveyn yeterliliği, aile içi ilişkiler, kültürel normlar ve ebeveyn beklentileri gibi çok katmanlı etmenlerle şekillenir.

Araştırmalar, çocuk ihmali türlerinin (fiziksel, duygusal, eğitsel ve tıbbi) cinsel veya fiziksel istismardan daha yaygın olduğunu ve bireysel gelişim üzerinde kalıcı etkiler doğurduğunu göstermektedir (Hanafy ve Marc, 2024). İhmalin tespiti ise zordur ve hem aile içi hem de çevresel faktörleri dikkate alan bütüncül bir değerlendirme gerektirir (Bérubé vd., 2013; Valtolina vd., 2023). İhmal edilen çocuklarda kaçınan bağlanma örüntüleri ve ebeveynin zayıf temsil edildiği algılar sıkça gözlenirken, ebeveynlik yeterliliği yüksek olduğunda çocukların psikolojik iyilik halleri ve “temsil edilme” algıları güçlenmektedir (Venet vd., 2007). Aile yapısından bağımsız olarak ebeveyn-çocuk ilişkisinin niteliği, çocukların ruh sağlığı ve dayanıklılığı üzerinde belirleyici rol oynamaktadır (Murteira Morgado vd., 2013). Kardeş ilişkileri de benzer şekilde önemlidir; çatışmalı ilişkiler olumsuz psikolojik sonuçlara, destekleyici ilişkiler ise bireyselliğin güçlenmesine katkı sağlar.

Çocuğun aile içindeki temsili ile gerçek bireysel varlığı arasında sıklıkla farklar vardır. Bu fark, sosyoekonomik, psikolojik, ilişkisel ve kültürel faktörlerin etkileşimiyle ortaya çıkar. Ekonomik yoksunluk, çocukların işlevsel rollerle tanımlanmasına yol açabilir; örneğin “sorumluluk yüklenen birey” olarak görülmek, duygusal ihtiyaçların göz ardı edilmesine neden olur (Shvedovskaya ve Zagvozdina, 2016). Ebeveyn-çocuk algı farklılıkları benlik algısında belirsizlik yaratabilir ve rol karmaşası yaşayan çocuklar ebeveynin duygusal yükünü üstlenerek “bakıcı çocuk” konumuna yerleştirilebilir (Yeung, 2016; Rote ve Smetana, 2016). Ev içi düzensizlik ve stres, ebeveynlerin çocuklarını işlevsel temsillere indirgemesine yol açarken, ebeveyn raporları ile dış gözlemler arasındaki tutarsızlıklar da bu farkı görünür kılar (Zvara vd., 2014; Moens vd., 2018). Kültürel miras, soyadı, geleneksel roller ve normlar, çocuğun özgün kimliğini bastırarak kolektif kimlik içinde eritme eğilimi gösterir (Bertaux ve Thompson, 2020). Boşanma ve ebeveyn çatışmaları da çocuğun bireysel ihtiyaçlarının ikincilleştirilmesine yol açabilir (Margaletić ve Šimović, 2024).

Ebeveyn beklentileri, çocuğun aile içindeki temsilini doğrudan etkiler. Akademik, sosyal ve kültürel alanlardaki beklentiler hem çocuğun bireysel eğilimleri hem de ebeveynin kendi değerlerinden kaynaklanan ön kabullerle şekillenir (Mortimer ve Lee, 2022). Ayrıca kardeş ilişkileri ve ebeveyn katılımı, çocuğun konum ve temsil algısını biçimlendirir (Howe vd., 2011).

Çocuğun aile içinde özne olarak tanınmaması, duygusal gelişim, özsaygı ve kimlik oluşumu üzerinde kalıcı olumsuzluklara yol açar. Duygusal ihmal güvenli bağlanmayı engeller, sosyal uyumu zedeler ve bilişsel ile dilsel

gelişimi geciktirir (Thyen, 2008; Wismer Fries ve Pollak, 2017). Ergenlikte depresyon riskini artıran bu durum, kronik ihmal ile birlikte stres düzenleme mekanizmalarını bozarak nörogelişimsel sorunlara yol açabilir (Zhang vd., 2024). Çocuğun sesinin bastırılması, sahte benlik gelişimine, utanç duygusunun yerleşmesine ve sağlıklı ilişkisel örüntülere neden olabilir (Zivkovic, 2020; Archuleta vd., 2024).

Çocuğun özneleşmesini ve özgün kimliğini kurmasını desteklemek için aile içinde farklı stratejiler önem taşır. Yansıtıcı ve destekleyici ebeveynlik, güvenli bağlanmayı ve sağlıklı benlik algısını güçlendirir (Lalonde vd., 2015). Kültürel ve etnik kimliklerin benimsenmesi dayanıklılığı ve aidiyet duygusunu artırırken (Smith vd., 2022), açık aile içi iletişim ve kardeş ilişkileri kimlik oluşumunu güçlendirir (Bagherian vd., 2025). Ebeveynlerin öğretim tarzları akademik başarı ve bilişsel gelişim üzerinde belirleyici rol oynar (Sigel, 2014; Autiero, 2015). Erken çocukluk eğitimi de aidiyet ve kimlik oluşumunda kritik bir rol oynar (Salamon ve Chng, 2019).

Çocuğun aile içindeki dayanıklılığı, stresli yaşam olaylarıyla başa çıkabilme kapasitesini ifade eder ve güvenli bağlanma, açık iletişim ile aile içi katılım bu kapasiteyi güçlendirir (Eagle ve Sheridan, 2023). Aile merkezli hizmetler ve ebeveyn eğitim programları, ebeveynlerin duygusal düzenleme becerilerini geliştirerek çocuklara sağlıklı rehberlik sağlar. Kültürel değerlere duyarlı, sıcak-otoriter ebeveynlik stilleri ise çocukların dayanıklılığını artırır (Pool vd., 2024). Çocuğun aile içindeki konumu ve özneleşme süreci, ihmal, ebeveyn yeterliliği, beklentiler, kültürel normlar ve aile içi ilişkiler tarafından belirlenen çok katmanlı bir yapı sergiler. Çocuğun yalnızca temsil edilen bir figür değil, özgün bir özne olarak kabul edilmesi, sağlıklı kimlik gelişimi ve psikososyal iyilik hali için kritik öneme sahiptir. Bu nedenle ailelerin ve sosyal kurumların, çocukların özneleşme süreçlerini destekleyen politikalar ve uygulamalar geliştirmesi, bireysel ve toplumsal düzeyde dönüştürücü bir etki yaratmaktadır.

Çocuğun Ailede Görünmezliği ve Devlet Politikalarında Araçsallaştırılması

Aile, geleneksel olarak çocuğun korunması ve yetiştirilmesi gereken en temel kurum olarak tanımlanır. Ancak bu idealize edilmiş yaklaşım, çocuğun aile içinde bir hak öznesi olarak varlığını çoğu zaman görünmez kılar. Çocuğun sesi, ihtiyaçları ve bireysel tercihleri; ebeveynlerin değerleri, ekonomik öncelikleri ve toplumsal normların gölgesinde kalır. Çocuk, çoğu

zaman “ailenin geleceği”, “ailenin onuru” veya “ailenin yükünü hafifleten bir destek” olarak konumlandırılır. Bu durum, çocuğun bireysel kimliğini gölgeleyerek onu edilgen bir konuma iter. Çocukların işçileşmeleri, erken yaşta evlilikler ya da ev içi bakım sorumluluklarının çocuğa yüklenmesi gibi uygulamalar, bu görünmezliğin somut tezahürleridir. Çocuk, kendi ihtiyaçlarını dile getiremeden, ailenin çıkarları adına fedakârlığa zorlanır. Bu bağlamda aile, çocuğu hem koruyan hem de haklarını ihmal eden ikili bir yapı işlevi görmektedir.

2025 yılının “Aile Yılı” ilan edilmesiyle birlikte açıklanan destek paketleri, ilk bakışta çocuklu ailelere ekonomik katkı sağlayacak bir sosyal politika hamlesi gibi görünmektedir. Cumhurbaşkanlığı tarafından duyurulan aylık nakit yardımlar ve faizsiz kredi imkânları, aileyi merkeze alan bir söylemle sunulmakta; böylece devletin toplumsal yaşamda “aile” kurumuna verdiği önemin altı çizilmektedir. Ancak bu düzenlemelerin dikkat çekici yönü, çocukların özne olarak değil, yalnızca aileyi güçlendiren ve destek paketlerini meşrulaştıran bir unsur olarak konumlandırılmasıdır. Çocuğun bireysel hakları, gelişimsel ihtiyaçları ve kamusal alandaki görünürlüğü göz ardı edilmekte; aile politikalarının odağına çocuğun kendisi değil, aile kurumunun devamlılığı yerleştirilmektedir. Bu bağlamda “Aile Yılı” politikaları, toplumsal düzlemde çocukların varlığını yalnızca nicel artışa indirgemekte, doğan her çocuk üzerinden aileye yapılan ekonomik katkılarla sınırlı bir bakış açısını kurumsallaştırmaktadır. Oysa çocuk, sadece aile içinde nüfusun devamlılığını sağlayan bir unsur değil, kendi hakları, ihtiyaçları ve sesleriyle toplumsal özne olarak var olmalıdır. Bu açıdan bakıldığında, açıklanan destek paketi, çocukların bireysel görünürlüğüne daha da geri plana itmekte; onları aile kurumunun gölgesinde “görünmez” kılmaktadır.

Çocukların İşçileştirilmeleri

Ailelerin ekonomik yetersizlikleri, çocukların erken yaşta işgücüne katılımını teşvik eden temel etkenlerden biridir. Çocuk, çoğu durumda ailenin geçim yükünü hafifletmek için bir araç haline getirilmekte; bu süreçte hem eğitim hakkı hem de oyun hakkı ciddi biçimde ihlal edilmektedir. Ekonomik dalgalanmalar ve krizler, çocuk işçileştirilmelerini doğrudan artırıcı bir etkiye sahiptir.

Çocuk çalışmalarının en temel nedenlerinden biri yoksulluktur. İşsizlik ve gelir kaybı yaşayan haneler, çocuklarını işgücüne dahil ederek kayıplarını

telafi etmeye çalışmaktadır (Thanh Huyen, 2021). Özellikle temel geçim kaynağını kaybeden ya da güvencesiz çalışan ebeveynlerin bulunduğu hanelerde bu eğilim daha güçlüdür. Sosyal güvenlik mekanizmalarının zayıf olduğu veya hiç bulunmadığı ülkelerde çocukların çalışma hayatına katılımı daha yaygındır (Schulte, 2016; Ravetti vd., 2024).

Hane yapısı da çocukların işçileştirilmelerinin yaygınlığında belirleyici bir rol oynamaktadır. Hane yapısına bağlı olarak artan ekonomik yük, çocuklar üzerinden hafifletilmeye çalışılabilmektedir. Bununla birlikte, çalışma hayatına katılan çocukların eğitim hakkı büyük ölçüde sekteye uğramaktadır. Çocukların işçileştirilmeleri, okula devamı azaltmakta ve çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını karşılamasını engellemektedir (İzmirlioğlu, 2021). Nitekim Türkiye özelinde bakıldığında çocukları, çıraklık eğitimi gibi farklı başlıklarla çalışmaya yönlendiren eğitim süreçleri de mevcuttur. Bunun yanı sıra, çocukların oyun hakkı da ihmal edilmektedir. Oyun, çocuğun zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimi açısından temel bir hak olarak Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 31. maddesinde güvence altına alınmıştır; ancak çalışan çocuklar bu haktan büyük ölçüde mahrum kalmaktadır (Mrnjaus, 2014; Colliver ve Doel-Mackaway, 2021).

Uluslararası ve ulusal düzeyde çok sayıda düzenleme olmasına rağmen, çocukların çalışmalarıyla mücadelede en önemli sorun denetim ve uygulamadır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocukların işçileştirilmelerini yasaklayan ve önlemeye çalışan çerçeveler sunmaktadır; ancak özellikle kayıt dışı sektörlerde ihlallerin yaygın olduğu görülmektedir (Borzaga, 2016; Weissbrodt ve Kohner, 2010).

Ezcümle, ekonomik yetersizlikler, çocukların işçileştirilmelerini besleyen en temel faktörlerden biridir. Çocuğun aile içinde ekonomik bir araç olarak konumlandırılması, yalnızca eğitim hakkını değil, aynı zamanda oyun hakkını da ihlal etmektedir. Bu nedenle, çocukların işçileştirilmeleriyle mücadele yalnızca hukuki düzenlemelerle sınırlı kalmamalı; aynı zamanda güçlü sosyal güvenlik mekanizmaları, aile destek programları ve çocuk merkezli politikalarla desteklenmelidir.

Çocuğun Görünmezliği ve Erken Evlilikler

Çocuğun aile içinde birey olarak görünürlüğünün yok sayılmasının en dramatik sonuçlarından biri erken yaşta evliliklerdir. Çocuğun bedeni

ve geleceği, çoğu zaman aile onuru ve toplumsal gelenekler adına araçsallaştırılmaktadır. Bu durum, çocuk haklarının en ağır ihlallerinden birini oluşturmakta; çocuğun eğitim, sağlık ve gelişim hakkını doğrudan tehdit etmektedir.

Yoksulluk ve düşük eğitim düzeyi, erken evliliklerin en önemli belirleyicileri arasındadır. Aileler, ekonomik yüklerini azaltmak amacıyla özellikle kız çocuklarını erken yaşta evlendirmeye yönelmektedir (Boran vd., 2013; Singh, 2024; Uddin, 2024). Ayrıca toplumsal gelenekler, ataerkil değerler ve aile onurunu koruma anlayışı, çocukların birey olarak görülmesini engelleyerek evliliği bir zorunluluk haline getirmektedir (Sharma vd., 2020). Bu bağlamda çocuğun özneliği yok sayılmakta ve bedeni toplumsal düzenin yeniden üretim aracı haline gelmektedir. Öte yandan ebeveynler, aile onuru ve toplumsal kabulü gözeterek çocukların evliliğine karar vermekte; çocukların tercih ve iradesi geri plana itilmektedir (Schaffnit vd., 2023).

Erken evlilik, özellikle kız çocuklarının eğitim hakkını sekteye uğratmakta; eğitim hayatlarının yarıda kalmasına neden olmaktadır. Bu durum yalnızca bireysel değil, kuşaklar arası eğitim düzeyini de olumsuz etkilemektedir (Sekhri ve Debnath, 2014). Çocuk yaşta evlilikler, gebelik ve doğum süreçlerinde yüksek riskler doğurmakta; anne ve bebek ölümlerini artırmaktadır. Ayrıca, erken yaşta evliliklerin uzun vadeli fiziksel ve psikolojik sağlık sorunlarıyla bağlantılı olduğu saptanmıştır (Basid vd., 2025). Ayrıca çocuk yaşta evlilikler depresyon, kaygı bozukluğu ve travma sonrası stres bozukluğu gibi ruhsal sorunlarla ilişkilendirilmektedir (Yadav vd., 2024).

Erken evlilikler, toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yeniden üretmekte; kadınların ekonomik bağımsızlığını ve toplumsal katılımını engelleyerek yoksulluğun kuşaklar arası aktarımına yol açmaktadır (Wodon vd., 2020). Bütün bunların karşısında kız çocuklarının eğitim hakkının desteklenmesi ve erken evliliğin olumsuz sonuçlarına dair toplumsal farkındalık oluşturulması önleyici bir mekanizma işlevi görmektedir (Pathak vd., 2022).

Erken yaşta evliliklere karşı yasal düzenlemelerin güçlendirilmesi ve uygulanmasının etkin biçimde denetlenmesi gerekmektedir (Stuart, 2024). Ayrıca erken evlilikleri besleyen toplumsal normlarla mücadelede, topluluk temelli müdahaleler kritik öneme sahiptir. Bu tür çalışmalar, kültürel yapıları ve tarihsel marjinalleşmeyi dikkate alarak daha sürdürülebilir sonuçlar üretmektedir (Sharma vd., 2020).

Erken yaşta evlilikler, çocuğun aile içinde görünmezliğinin en ağır biçimlerinden biridir. Çocuğun bedeni, aile onuru ve geleneksel normlar adına araçsallaştırılmakta; eğitim, sağlık ve oyun hakları ciddi biçimde ihlal edilmektedir. Sorunun çözümü, yalnızca hukuki düzenlemelerle değil; aynı zamanda eğitim, toplumsal farkındalık ve kültürel dönüşümü hedefleyen bütüncül politikalarla mümkündür.

Çocukların Ev İçinde “Görünmeyen İşgücü” Olarak Konumlanması

Çocuklar ev içinde çoğu zaman “görünmeyen işgücü” olarak yer almakta ve bu durum, onların çocukluk haklarını gölgeleyerek kimliklerini erken yaşta aile sorumluluklarıyla şekillendirmektedir. Bu iş, genellikle fark edilmeyen ve değeri ölçülmeyen bir emeği temsil eder ve çocukların gelişimi ile haklarının ihlaline yol açabilir.

Çocuklar, özellikle kız çocukları, ev işlerine dahil edilmekte ve bu işler genellikle karşılıksızdır. Bu durum, eğitim ve gelişim haklarını olumsuz etkilemektedir. Ev işleri cinsiyet odaklı bir dağılıma sahiptir; kız çocukları bu işlerde erkek çocuklara göre daha fazla yer almakta ve erken yaşta geleneksel cinsiyet rollerinin pekişmesine katkıda bulunmaktadır (Hossain vd., 2023).

Çocukların ev işlerine katılımı, eğitim ve oyun hakkı gibi temel haklarını zedelemekte, bu iş genellikle normalleştirilmiş ve görünmez kılınmıştır; bu nedenle olumsuz etkilerin önlenmesi güçleşmektedir (Tetteh, 2011). Ev işleri çocuklara sorumluluk duygusu kazandırabilse de akademik başarı ve genel gelişim açısından olumsuz etkiler yaratabilir.

Kültürel normlar ve sosyoekonomik koşullar, ev işlerinin çocuklar arasında dağılımında belirleyicidir. Birçok kültürde çocukların emeği, yetişkinliğe hazırlık olarak görülmekte ve bu durum uygulamanın sürdürülmesini normalleştirmektedir (Tetteh, 2011). Yoksulluk ve ebeveynlerin iş durumu, çocukların ev içindeki görünmez emeklerine olan talebi artırmaktadır. Bu durum özellikle tek ebeveynli veya ebeveynleri dışarıda çalışan hanelerde belirgindir (Abimanyi-Ochom vd., 2017).

Görünmeyen çocuk emeğinin önlenmesi çok boyutlu bir yaklaşım gerektirir. Çocukların ev işlerine yaptığı katkının tanınması ve değer verilmesi, haklarını koruma ve refahlarını artırma açısından kritik öneme sahiptir (Tetteh, 2011). Sosyal koruma programları gibi politikalar, ev içi kırılganlığı azaltarak çocuk emeğine olan bağımlılığı düşürebilir. Ayrıca ev işlerinde cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi, çocukların haklarına saygıyı artırabilir (Dammert vd., 2018).

Çocukların ev içi işlerde görünmeyen emeğe katılımı, cinsiyet normları, kültürel uygulamalar ve sosyoekonomik koşullardan etkilenmektedir. Bu durum, sorumluluk kazandırsa da çocukların haklarını ve gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Sorunun çözümü, çocukların ev işlerine yaptığı katkının tanınması ve ev içi işlerde cinsiyet eşitliğini destekleyen politikaların uygulanmasını gerektirir.

Devlet Politikalarının Çocuğun Bireysel Hak Öznesi Olmaktan Çıkarılması

Devlet politikaları, çoğu zaman çocuğun bireysel hakları ve ihtiyaçları yerine aile ve doğurganlık hedeflerini önceliklendirir. Bu yaklaşım, çocuğun bugünkü ihtiyaçlarının göz ardı edilmesine ve aile ile nüfus politikalarının çocuğun yaşamındaki belirleyici unsur hâline gelmesine yol açmaktadır.

Aile ve doğurganlık politikaları genellikle birbirine bağlıdır ve temel amaç, doğurganlığı teşvik etmek ve aileyi toplumsal birim olarak desteklemektir. Bu politikalar, cinsiyet eşitsizliklerini yeterince ele almaz ve kadınları bakım rolüne indirger.

Devletin çocuk hakları rolü, çocukları bireysel hak öznesi olarak görmek yerine, ebeveynleri desteklemek ve aile içinde çocukları korumak biçiminde şekillenir. Bu durum, devlet müdahalesi ile ebeveyn sorumlulukları ve çocuğun gelişen özneliği arasında gerilim yaratabilir (Parker, 2023). Ekonomik güvenlik ihtiyacı ve erkek çocuk tercihleri gibi kültürel ve sosyoekonomik faktörler, aile büyüklüğü ve doğurganlık davranışlarını etkiler. Bu etkenler genellikle ailelerin daha büyük olmasına ve cinsiyet önyargılarının sürdürülmesine yol açar (Kiriti ve Tisdell, 2005).

Aile politikaları, doğum öncesi önlemlerden iş-aile dengesi girişimlerine kadar geniş bir yelpazede aileyi desteklemeyi amaçlar. Bu politikaların başarısı genellikle aileyi bütüncül olarak destekleme kapasitesi ile ölçülür; çocukların bireysel ihtiyaçları ikinci planda kalabilir (Gauthier ve Gietel-Basten, 2025).

Devlet politikaları çoğu zaman çocuğun bireysel hak ve ihtiyaçlarından ziyade aile ve doğurganlık hedeflerini önceliklendirir. Bu durum, çocuğun birey olarak görünürlüğünü azaltmakta, haklarının ihmal edilmesine yol açmakta ve aile ile nüfus politikalarının çocuğun yaşamındaki belirleyici unsur hâline gelmesini sağlamaktadır (Gauthier ve Gietel-Basten, 2025).

Çocukların Kamusal Alanlardaki Sınırlı Görünürlüğü

Çocukların kamusal alanlardaki görünürlüğü, çeşitli sosyoekonomik ve çevresel faktörler nedeniyle büyük ölçüde sınırlıdır. Bu durum, çocukların eğitim, sağlık, oyun ve katılım haklarına erişimini olumsuz etkileyerek, aile ve devletin çıkarları arasında çocuk haklarının erimesine yol açmaktadır.

Kamusal alanlar, çocukların sosyal ve psikolojik gelişimi açısından kritik öneme sahiptir. Ancak pek çok ülkede, bu alanlar çocukların ihtiyaçlarını destekleyecek altyapıdan yoksun olup, ağırlıklı olarak yetişkin kullanımına yöneliktir; örneğin Nijerya'daki kamusal alanlar bu duruma örnek teşkil etmektedir (Tayo vd., 2020).

Kent dönüşümleri de çocukların kamusal alanlara erişimini şekillendirmektedir. Meksika'da yapılan kentsel değişimler, genellikle orta sınıf çocuklarını avantajlı konuma getirerek eğlence ve kamusal alanlara erişimi etkilemiştir. Benzer şekilde, mahalle ortamlarının kalitesi, çocukların sağlık ve gelişimini doğrudan etkilemektedir; yoksul ve azınlık nüfusları, ayrılmış yerleşim bölgeleri nedeniyle sağlık eşitsizlikleriyle karşılaşmaktadır (Johnson, 2010).

Çocuklarda fiziksel aktivite düzeyindeki azalma giderek artan bir kaygı kaynağıdır. Bu nedenle dış mekanların kapsayıcı şekilde tasarlanması, oyun ve fiziksel aktiviteyi teşvik ederek çocukların gelişim hakkını destekleyebilir (Mahdjoubi, 2021). Kent planlamacıları ve tasarımcılar, çocukların ihtiyaçlarına uygun kamusal alanlar yaratmalı ve tasarım sürecine çocukların aktif katılımını sağlamalıdır (Ding vd., 2024). Ayrıca, devletler çocuk hizmetleri talebini ve arzını kapsayan çok boyutlu politikalar benimseyerek çocuk haklarını korumalı ve teşvik etmelidir (Chzhen ve Ferrone, 2017).

Toplumun kamusal alanların geliştirilmesi ve bakımına katılımı, bu alanların çocuklar için uygun ve güvenli hâle gelmesini destekler ve çocuklarda aidiyet duygusunu güçlendirir. Çocuklar kamusal alanlara erişimde birçok engelle karşılaşmakta ve eğitim, oyun ile katılım hakları aile ve devlet çıkarları arasında erimektedir. Kapsayıcı tasarım, katılımcı yaklaşımlar ve etkili politika uygulamaları, çocukların kamusal alanlardaki görünürlüğü ve haklarını önemli ölçüde artırabilir.

Çocuk Hakları, İhmal ve İstismar

Çocuk hakları, yalnızca hukuki metinlerde güvence altına alınan soyut ilkeler değil; aile içi ilişkiler, toplumsal yapılar ve devletin koruma mekanizmalarıyla doğrudan bağlantılı dinamikler olarak ele alınmalıdır. Ne yazık ki ihmal ve istismar, çocukların bireysel haklarını zedeleyen en yaygın sorunlar arasında yer almakta ve bu ihlaller, aile, devlet ve toplum üçgenindeki eksikliklerle derinleşmektedir. Bu bağlamda, çocuk haklarının korunması, ihlal biçimleri, aile içi şiddet ve boşanma süreçlerinin etkileri, ihmalin psikososyal sonuçları ve çocukların toplumsal temsilleri bütüncül bir çerçevede değerlendirilmelidir.

Çocuk haklarının korunması, aile içindeki bakım sorumlulukları ile devletin müdahale mekanizmalarının etkinliğiyle doğrudan ilişkilidir. Kapsamlı yasal düzenlemeler ve güçlü sosyal hizmet sistemleri, çocukların temel haklarının güvence altına alınmasında kritik rol oynamaktadır (Vaghri vd., 2025).

Aile içinde çocuk haklarının ihlali, farklı biçimlerde kendini gösterir. Bunlar arasında çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanmaması veya fiziksel, duygusal ve cinsel şiddete maruz bırakılması; cinsiyet temelli şiddetin çocukları da etkileyerek fiziksel ve psikolojik zarar yaratması ve aile bireylerinden birinin madde bağımlılığı veya şiddet eğiliminin çocuğun gelişimini doğrudan tehdit etmesi sayılabilir (Bessell ve Gal, 2009; Berrick vd., 2023). Bu durumlarda aile mahkemeleri ve bütünleşmiş müdahale programları çözüm mekanizmaları sunmaktadır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (CRC) gibi uluslararası ve ulusal düzenlemeler, çocukların anayasal düzeyde korunmasını sağlamaktadır (Curtice ve Hawkins, 2010). Sosyal hizmet uzmanları ise ihmal ve istismar vakalarında hem çocuğun hem de ailenin rehabilitasyonu için kritik bir rol üstlenir. Ayrıca ailelerin çocuk hakları konusunda bilinçlendirilmesi, hak ihlallerini önlemede temel bir adımdır (Zuluaga-Gómez, 2018).

Çocuklukta ihmal ve istismara maruz kalan bireylerde fiziksel ve zihinsel sağlık sorunları, bağlanma problemleri, sosyal beceri eksiklikleri ve suç işleme eğilimleri gözlemlenmektedir (Dodaj ve Sesar, 2020; Widom, 2017; Colman ve Widom, 2004; Shamsudeen ve Nag, 2023). Bu süreçte aile dinamikleri de kritik öneme sahiptir; güven duygusunun zedelenmesi ve bağlanma sürecinin bozulması, aile bağlarını zayıflatmakta, ihmal ve

istismar hem neden hem de sonuç olarak aile içi şiddeti beslemektedir (Felizzi ve Rice, 2021).

Ekonomik sıkıntılar ve ebeveyn stresi, bakım kapasitesini düşürerek ihmal riskini artırırken, çocuklarda depresyon, kaygı, sosyal geri çekilme ve saldırganlık gibi psikolojik etkiler ortaya çıkabilmektedir (Or vd., 2023; Dahmen vd., 2013; Bıçakçı vd., 2016). Gelişimsel olarak ise bilişsel ve sosyal gelişimde gecikmeler, düşük akademik başarı ve kimlik karmaşası gibi sorunlar görülebilir (Fiket ve Grotti, 2012). Fiziksel etkiler arasında yetersiz beslenme ve sağlık sorunları, nörolojik düzeyde ise beyin gelişiminin yapısal bozulması ve duygusal düzenleme güçlükleri yer almaktadır (Hanafy ve Marc, 2024).

Boşanma ve velayet süreçleri, çocuklarda rol karmaşası, ebeveynler arası yabancılaşma ve duygusal zorluklara yol açar; yüksek çatışmalı boşanmalarda ihmal ve istismar riski artar. Bu süreçlerde sosyal hizmetlerin koordineli müdahalesi kritik öneme sahiptir (Saini vd., 2013).

Aile Odaklı Çocuk Politikaları

Aile odaklı çocuk politikaları, çocukların iyilik hali ve sosyal gelişimini desteklemeyi amaçlamakla birlikte, bu politikaların etkileri sosyoekonomik koşullar, kültürel bağlam ve uygulama kalitesi gibi değişkenlere bağlı olarak sınırlı kalabilmektedir. Ebeveynlerin refahını artırmayı hedefleyen politikalar, çocukların iyilik halini her zaman doğrudan iyileştiremeyebilir (Panico ve Kitzmann, 2020). Özellikle düşük sosyoekonomik ailelerde, bu politikalar eşitsizliklerin temel nedenlerine yeterince müdahale edememektedir (Cabieses vd., 2015). Yoksulluğun azaltılması kısa vadede etkili olsa da eğitim başarısı gibi uzun vadeli sonuçlar üzerinde etkisi sınırlı kalmaktadır (Engster ve Stensöta, 2011). Uygulama aşamasında yaşanan yapısal eksiklikler ve bakım sonrası destek yetersizlikleri, politika etkinliğini düşürmektedir (Reynolds vd., 2024). Ayrıca, çok çocuklu ailelerde hem ebeveynlerin hem de çocukların duygusal düzenleme kapasitesi azalmakta, bu da destekleyici ebeveynlik davranışlarını kısıtlamaktadır.

Politika değerlendirmelerinde çocukların yaşam kalitesi, memnuniyet ve mutluluğu gibi boyutlar yeterince dikkate alınmadığında, bütüncül gelişim hedefi zayıflamaktadır. Ekonomik krizler ve genç ebeveynlerin düşük eğitim seviyesi gibi faktörler, mevcut politikaların telafi etmekte yetersiz kaldığı diğer sınırlayıcı unsurlardır (Flaquer, 2014). Çocukların sosyal gelişimi

kültürel normlar, aile yapısı ve ebeveynlik tarzları ile yakından ilişkilidir (Tulviste vd., 2019). Demokratik ebeveynlik, çocukların sosyal becerileri ve sürdürülebilir gelişim açısından olumlu sonuçlar doğurmaktadır (Tripon, 2024). Sosyoekonomik zorluklar, ebeveynlerin çocuklarını destekleme kapasitesini sınırlandırırken; asgari ücret ve vergi kredileri gibi destekleyici politikalar, çocuk ve aile sağlığını güçlendirmektedir (Spencer ve Komro, 2017; Mensah ve Kiernan, 2010). Politikaların kültürel değerlere duyarlı biçimde tasarlanması ve ebeveyn müdahalelerinin bağlama göre uyarlanması, gelişimsel sonuçların iyileşmesini sağlar (Drobníč, Huinink, ve Kusnierz, 2025). Topluluk temelli destek hizmetlerinin eksikliği, risk altındaki çocuklar için ciddi bir tehdit oluştururken (Strydom, 2013; Garifulina ve Telitsyna, 2024), küresel ölçekte aile politikaları kültürel ve ekonomik farklılıklara göre çeşitlilik göstermektedir.

Sonuç

Bu çalışma, Türkiye’de aile merkezli sosyal politika düzenlemelerinin çocuk üzerindeki görünmezleştirici ve araçsallaştırıcı etkilerini bütüncül bir bakış açısıyla ele almıştır. Analizler, mevcut politikaların çocuğu bağımsız bir özne olarak değil, ailenin devamlılığı ve demografik hedeflerin bir aracı olarak konumlandığını açıkça ortaya koymaktadır. Bu durum, çocuk haklarının ihmal edilmesine ve bireysel gelişim süreçlerinin toplumsal ve kültürel normların gölgesinde şekillenmesine yol açmaktadır. Özellikle 2025 “Aile Yılı” kapsamında açıklanan nakdi destek paketleri, yalnızca belirli bir doğum tarihini kapsayarak mevcut çocuk nüfusunu kapsam dışında bırakmakta ve eşitsizlikleri derinleştirmektedir. Bu bağlamda, çocuğun aile içinde ve devlet politikalarında araçsallaştırılması hem etik hem de sosyopolitik bir sorun olarak değerlendirilebilir.

Çalışma, kültürel arka planın çocuk gelişimi üzerindeki belirleyici rolünü vurgulamış ve aile içi normların hem destekleyici hem de sınırlayıcı etkilerini göstermiştir. Kültürel normların ve aile pratiklerinin çocukların sosyalleşme, kimlik gelişimi ve özerklik kazanma süreçlerini şekillendirdiği açıktır; ancak bu normlar, bazı durumlarda çocukların bireysel haklarını ihlal eden baskıcı yapılar dönüşebilir. Kolektivist veya ataerkil kültürel yapılar, çocuğun özerklik ve özneleşme hakkını kısıtlarken, bireyci ve eşitlikçi yaklaşımlar bu hakları güçlendirebilmektedir. Bu nedenle, kültürel farklılıkların korunması ve değerli bulunması kadar, hak ihlallerine yol açan pratiklerin eleştirel bir perspektifle sorgulanması da zorunludur.

Aile dinamikleri ve hiyerarşi başlığı altında yapılan incelemeler, aile içi güç ilişkilerinin çocuğun görünürlüğü ve karar alma kapasitesini doğrudan etkilediğini göstermektedir. Çocuğun ailede bir özne olarak temsiliyet kazanması, yalnızca bireysel gelişimi için değil, aynı zamanda demokratik ve adil bir toplumsal yapının inşası açısından da kritik öneme sahiptir. Patriyarkal ve hiyerarşik aile yapıları, çocukların sesini kısıtlarken, aile odaklı politikalar bu sınırlamaları pekiştirebilmektedir. Göçmen veya çok kültürlü bağlamlarda ise yeni kültürel etkileşimler, çocukların daha görünür ve aktif roller üstlenmesine olanak sağlasa da, yine bu süreçler dikkatli ve hak temelli müdahaleler gerektirmektedir.

Çocuğun ailede görünmez olması ve devlet politikalarında araçsallaştırılması, ihmal ve istismar risklerini artıran bir ortam yaratmaktadır. Çocuğun eğitim, sağlık ve kültürel katılım haklarının ikinci planda bırakılması, sadece bireysel gelişimi engellemekle kalmaz, aynı zamanda toplumsal eşitsizlikleri de derinleştirir. Bu noktada akademik eleştiri, çocuk politikalarının yalnızca ekonomik veya demografik hedeflerle tanımlanmasını yetersiz bulmakta ve hak temelli, katılımcı, kültürel açıdan duyarlı alternatif politikaların gerekliliğini vurgulamaktadır.

Aile odaklı çocuk politikaları, çocuk merkezli yaklaşımlarla yeniden şekillendirilmelidir. Çocukların bireysel haklarının korunması, aileyi güçlendirme hedefiyle çalışmamalıdır; aksine, aile desteği çocuk haklarının etkin bir şekilde sağlanmasının aracı olarak tasarlanabilir. Kültürel çeşitliliğin ve sosyoekonomik farklılıkların dikkate alındığı müdahale ve eğitim programları, çocukların hem bireysel hem de kolektif kimliklerini geliştirmelerine olanak sağlayacak şekilde planlanmalıdır. Ayrıca, politika yapıcılar ve eğitimciler, çocuğun aile içinde ve kamusal alanda özneleşmesini destekleyen mekanizmaları güçlendirmeli, çocukların sesinin görünür olmasını sağlayacak yapıları kurmalıdır.

Sonuç olarak, aile merkezli politikalar ile çocuk haklarının önceliklendirilmesi arasındaki gerilim hem akademik hem de uygulamalı düzlemde sürekli bir eleştirel farkındalık gerektirmektedir. Bu çalışma, Türkiye bağlamında çocuğun görünmez hale getirilmesini ve araçsallaştırılmasını tartışmaya açarak, hak temelli, kültürel duyarlı ve bütüncül politikaların gerekliliğini vurgulamaktadır. Çocukların bireysel özneliği ile toplumsal aidiyet arasındaki dengeyi gözetken bir yaklaşım hem çocukların gelişimsel ihtiyaçlarını hem de aile ve toplumun sürdürülebilirliğini güvence altına alabilir.

Tuğba Canbulut

Kaynakça

- Abimanyu-Ochom, J. Inder, B. Hollingsworth, B. ve Lorgelly, P. (2017). Invisible work: Child work in households with a person living with HIV/AIDS in central Uganda. *Sahara J*, 14(1), 93-109.
- Adi, N. S., Othman, A., Kuay, H. S. ve Mustafa, Q. M. (2024). A study on the psychological functioning of children with specific learning difficulties and typically developing children. *BMC Psychology*, 12 (725).
- Archuleta, W.\P., Kaminski, P.L. ve Ross, N.D. (2024). The roles of shame and poor self-concept in explaining low social connection among adult survivors of childhood emotional maltreatment. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 16 (7),1149-1157
- Autiero, G. (2015). Social and personal identities: Their influence on scholastic effort. *Review of Social Economy*, 73(1), 19-33.
- Bagherian, S. S., Soleimanof, S. ve Feyzbakhsh, A. (2025). Transmission of entrepreneurial identity across generations in business families: Understanding the effect of family communications. *Journal of Small Business Management*, 63(1), 221-248.
- Basid, A., Ma'arif, A. S., Junaidi, M. R. ve Budiya, B. (2025). Legal exegesis on the early marriage phenomenon and cervical cancer in women. *Petita: Jurnal Kajian Ilmu Hukum dan Syariah*, 10(1), 74-94.
- Berrick, J. D. Gilbert, N. ve Skivenes, M. (2023). *The Oxford handbook of child protection systems*. Oxford University Press.
- Bertaux, D. ve Thompson, P. (2020). *Between generations: Family models, myths and memories*. *Between Generations: Family Models, Myths and Memories*.
- Bessell, S. ve Gal, T. (2009). Forming partnerships: The human rights of children in need of care and protection. *International Journal of Children's Rights*, 17(2), 283-298.
- Bıçakçı, M. Y. Er, S. ve Aral, N. (2016). An overview of child neglect and abuse: Types, causes, impact and prevention. *Studies on Ethno-Medicine*, 10(2), 221-228.
- Boran, P. Gökçay, G. Devecioğlu, E. ve Eren, T. (2013). Child brides. *Marmara Medical Journal*, 26(2), 58-62.
- Borzaga, M. (2016). Limiting the minimum age: Convention 138 and the origin of the ILO's action in the field of child labour. İçinde S. S. Schulte (Ed.), *Child labour in a globalized world: A legal analysis of ILO action* (95-120). Springer.
- Brown, G. L. Mangelsdorf, S. C. Neff, C. ve Frosch, C. A. (2009). Young children's self-concepts: Associations with child temperament, mothers' and fathers' parenting, and triadic family interaction. *Merrill-Palmer Quarterly*, 55(2), 184-216.
- Brummelman, E. ve Sedikides, C. (2020). Raising children with high self-esteem (but not narcissism). *Child Development Perspectives*, 14(2), 83-89.

- Cabieses, B., Pickett, K.E. ve Wilkinson, R.G. (2015). The impact of socioeconomic inequality on children's health and well-being. *The Oxford Handbook of Economics and Human Biology*, 244-265.
- Castrechini-Franieck, M. L. (2016). Remarks on latency: Onset in different cultures. *The Journal of Psychohistory*, 43(3), 214-227.
- Cen, S. ve Aytac, B. (2017). Ecocultural perspective in learning disability: Family support resources, values, child problem behaviors. *Learning Disability Quarterly*, 40(2), 114-127.
- Chzhen, Y. ve Ferrone, L. (2017). Multidimensional child deprivation and poverty measurement: Case study of Bosnia and Herzegovina. *Social Indicators Research*, 131(3), 999-1014.
- Colliver, Y. ve Doel-Mackaway, H. (2021). Article 31, 31 years on: Choice and autonomy as a framework for implementing children's right to play in early childhood services. *Human Rights Law Review*, 21(3), 1-22.
- Colman, R. A. ve Widom, C. S. (2004). Childhood abuse and neglect and adult intimate relationships: A prospective study. *Child Abuse ve Neglect*, 28(11), 1133-1151.
- Crouter, A. C. ve Booth, A. (2003). *Children's influence on family dynamics: The neglected side of family relationships*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Curtice, M. ve Hawkins, T. (2010). The human rights act 1998: Article 8 case law and child and adolescent mental health services. *Advances in Psychiatric Treatment*, 16(5), 361-368.
- Dahmen, B. Firk, C. Konrad, K. ve Herpertz-Dahlmann, B. (2013). Adolescent parenting - Developmental risks for the mother-child dyad. *Zeitschrift für Kinder- und Jugendpsychiatrie und Psychotherapie*, 41(6), 407-17
- Dammert, A. C. de Hoop, J. Mvukiyehe, E. ve Rosati, F. C. (2018). Effects of public policy on child labor: Current knowledge, gaps, and implications for program design. *World Development*, 110, 104-123.
- Ding, P. Carstensen, T. A. ve Jørgensen, G. (2024). Exploring the inclusion of children from a spatial perspective: An analytical framework of the correlation between physical environment and children's inclusion in urban public spaces. *Cities*, 153(3), 105293
- Ding, Y. ve Fei, Z. (2024). Children's social and personality development and the influence of family upbringing. *Zhongguo Ertong Baojian Zazhi*, 32(7), 704-708.
- Dodaj, A. ve Sesar, K. (2020). Consequences of child abuse and neglect. *Central European Journal of Paediatrics*, 16(2), 192-199.
- Eagle, J. W. ve Sheridan, S. M. (2023). Appreciating and promoting resilience in families. In S. Goldstein ve R. B. Brooks (Eds.), *Handbook of resilience in children* (3rd ed., pp. 121-139). Springer Nature Switzerland AG.
- Eaude, T. (2019). The role of culture and traditions in how young children's identities are constructed. *International Journal of Children's Spirituality*, 24(3), 239-252.
- Ehrensaft, D. (2014). Listening and learning from gender-nonconforming children. *Psychoanalytic Study of the Child*, 68(1), 28-56
- Engster, D. ve Stensöta, H.O. (2011). Do family policy regimes matter for children's well-being? *Social Politics*. 18(1), 82-124.
- Evers, S. R. (2011). Collaboration between pediatricians and pharmacologically trained psychologists in the treatment of anxiety disorders in pediatric patients. In *Pediatricians and Pharmacologically Trained Psychologists: Practitioner's Guide to Collaborative Treatment* (77-90).
- Felizzi, M. V. ve Rice, K. (2021). Correlations among childhood abuse and family violence, prevention, assessment, and treatment from a trauma-focused perspective. İçinde R.

Geffner vd. (Eds.), In book: *Handbook of Interpersonal Violence and Abuse Across the Lifespan* Springer. 1203-1223

- Fiket, C. S. ve Grotti, A. W. (2012). *The Child Abuse Prevention and Treatment Act with a Summary of State Laws*. Government Printing Office.
- Flaquer, L. (2014). Family-related factors influencing child well-being. *Handbook of Child Well-Being: Theories, Methods and Policies in Global Perspective*. 2229-2255.
- Fu, C. Tang, J. Chen, D. ve Xu, W. (2024). Mindful parenting and child behaviour problems: A chain mediating role of parental and child communicating performance. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*. 97(1), 173-186
- Gauthier, A. H. ve Gietel-Basten, S. (2025). Family policies in low fertility countries: Evidence and reflections. *Population and Development Review*, 51(1), 125-161.
- Hanafy, I. ve Marc, B. (2024). Child neglect. In J. Payne-James ve R. W. Byard (Eds.), *Encyclopedia of forensic and legal medicine*, 1(4), 556-563. Academic Press.
- Hossain, M. M. Abdulla, F. Hai, A. ve Rahman, A. (2023). Exploring the prevalence, duration and determinants of participation in household chores among children aged 5-17 years in Bangladesh. *Child Indicators Research*, 16(5), 2107-2124.
- Howe, N., Karos, L.K. ve Aquan-Assee, J. (2011). Sibling relationship quality in early adolescence: Child and maternal perceptions and daily interactions. *Infant and Child Development*. 20(2), 227-245.
- Izmirlioglu, A. (2021). Child labour in the street economy in light of international and Turkish labour legislation. In book: *A New Social Street Economy: An Effect of The COVID-19 Pandemic*. 231-238
- Jagers, J. W., Church, W. T., Tomek, S. ve Bolland, J. M. (2015). Adolescent development as a determinant of family cohesion: A longitudinal analysis of adolescents in the Mobile Youth Survey. *Journal of Child and Family Studies*, 24(6), 1625-1637
- Johnson, R. C. (2010). The place of race in health disparities: How family background and neighborhood conditions in childhood impact later-life health. In *Neighborhood and Life Chances: How Place Matters in Modern America*. University Press. 45-70.
- Kajanus, A. (2024). A developmental perspective on social status: children's understanding of hierarchy in Nanjing and London. *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 30(2), 261-531.
- Kiriti, T. W. ve Tisdell, C. (2005). Family size, economics and child gender preference: A case study in the Nyeri district of Kenya. *International Journal of Social Economics*, 32(12), 492-509.
- Kuramoto, M. (2022). Transitions in parents' perspectives and roles in children's cultural identity development: Interviews with intercultural parents living in Japan. *Japanese Journal of Educational Psychology*, 70(2), 146-162.
- Lackova Rebicova, M. Dankulincova Veselska, Z. Husarova, D. Madarasova Geckova, A. ve Reijneveld, S. A. (2020). Does family communication moderate the association between adverse childhood experiences and emotional and behavioural problems? *BMC Public Health*, 20(1), 1264
- Lalonde, M. M. Dreier, M. Aaronson, G. ve O'Brien, J. (2015). The value of reflective functioning within an academic therapeutic nursery. *Psychoanalytic Study of the Child*, 69 (1), 346-371.
- Lansford, J. E. (2012). Cross-cultural and cross-national parenting perspectives. In V. Maholmes ve R. B. King (Eds.), *The Oxford handbook of poverty and child development* (656-677). Oxford University Press.

- Mahdjoubi, L. (2021). Designing healthy and inclusive public outdoor spaces for young people. In *Designing for the 21st Century: Interdisciplinary Questions and Insights*. Routledge, 88-104.
- Margaleti, A. ve imovi, I. (2024). Child representation in cases before the European Court of Human Rights. *Pravni Vjesnik*, 40(4).
- Maughan, B. (2011). Family and systemic influences. In M. Rutter ve D. Bishop (Eds.), *Child psychology and psychiatry: Frameworks for practice* (2nd ed). Wiley-Blackwell. 61-70.
- Mistry, J. ve Wu, J. (2010). Navigating cultural worlds and negotiating identities: A conceptual model. *Human Development*, 53(1), 5-25.
- Moen, M.A. Weeland, J. Van der Giessen, D. ve Overbeek, G. (2018). In the Eye of the Beholder? Parent-Observer Discrepancies in Parenting and Child Disruptive Behavior Assessments. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 46(6), 1147-1159.
- Mrnjaus, K. (2014). The child's right to play?! *Croatian Journal of Education*, 16(1), 217-233
- Murteira Morgado, A., Vale Dias, M. L. ve Paula Paix o, M. (2013). The development of socialization and the role of family. *An lise Psicol gica*, 31(2), 129-144.
- Nauck, B. (2009). Patterns of exchange in kinship systems in Germany, Russia, and the People's Republic of China. *Journal of Comparative Family Studies*, 40(2), 255-278.
- Or, P. P. L. Fang, Y. Sun, F. ve Chung, L. M. Y. (2023). From parental issues of job and finance to child well-being and maltreatment: A systematic review of the pandemic-related spillover effect. *Child Abuse ve Neglect*, 137, 106041.
- Panico, L. ve Kitzmann, M. (2020). *Family policies and child well-being*. Handbook on Society and Social Policy, 356-371.
- Parker, C. (2023). Children's mental health care: Decision-making and human rights. In *Routledge Handbook of Mental Health Law*, Routledge, 112-135.
- Pathak, R. C. Ghosh, R. ve Tushar Awasthi, A. (2022). Effects of education and poverty on the prevalence of girl child marriage in India and consequences of early marriage. *Res Militaris*, 100(C), 16-21.
- Pool, A. C. Costello, S. ve Ginsburg, K. R. (2024). Resilience. In *The Routledge International Handbook of Multidisciplinary Perspectives on Character Development*, Volume II: Moderators, Threats, and Contexts.
- Ravetti, C. Bozzola, M. ve Bruederle, A. (2024). From climatic to international shocks: Where does the evidence stand on income changes and child labor? *Review of Development Economics*, 28(4), 1392-1445.
- Repetti, R. L. Sears, M. S. ve Bai, S. (2015). *Social and Emotional Development in the Context of the Family*. International Encyclopedia of the Social ve Behavioral Sciences: Second Edition
- Reynolds, A. Roche, S. ve Piatkowski, T. (2024). Enhancing child safety and well-being in the northern territory: Bridging gaps in support services and strengthening community engagement. *Qualitative Social Work*, 23(1), 108-125.
- Roksa, J. ve Potter, D. (2011). Parenting and academic achievement: Intergenerational transmission of educational advantage. *Sociology of Education*, 84(4), 299-321.
- Rote, W.M. ve Smetana, J.G. (2016). Patterns and Predictors of Mother-Adolescent Discrepancies across Family Constructs. *Journal of Youth and Adolescence*. 45(10), 2064-2079.
- Saini, M. A., Black, T., Fallon, B. ve Marshall, A. (2013). Child custody disputes within the context of child protection investigations: Secondary analysis of the Canadian Incident Study of Reported Child Abuse and Neglect. *Child Welfare*, 92(1), 115-137.

- Salamon, A. ve Chng, A. (2019). *Multiple early childhood identities*. Routledge.
- Sanders, M. R. ve Mazzucchelli, T. G. (2013). The promotion of self-regulation through parenting interventions. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 16(1), 1-17.
- Schaffnit, S. B., Page, A. E., Lynch, R. ve Shenk, M. K. (2023). The impact of market integration on arranged marriages in Matlab, Bangladesh. *Evolutionary Human Sciences*, 5(1), 1-14.
- Schulte, S. S. (2016). The contribution of the World Bank in fostering respect for ILO child labour standards. İçinde S. S. Schulte (Ed.), *Child labour in a globalized world: A legal analysis of ILO action*. Springer. 121-142.
- Sekhri, S. ve Debnath, S. (2014). Intergenerational consequences of early age marriages of girls: Effect on children's human capital. *Journal of Development Studies*, 50(12), 1670-1686.
- Shahar-Lahav, R. Sher-Censor, E. ve Hebel, O. (2022). Emotional availability in mothers and their children with spinal muscular atrophy type 1 who require augmentative and alternative communication: A mixed-methods pilot study. *AAC: Augmentative and Alternative Communication*, 38(3), 161-172.
- Shamsudeen, S. ve Nag, R. (2023). Breaking the silence: Childhood abuse and neglect. In R. Nag (Ed.), *Handbook of Research on Child and Adolescent Psychology Practices and Interventions*. IGI Global. 247-266.
- Sharma, R., Shukla, A., Sriram, D. ve Kumar, A. (2020). Understanding the sociality of child marriage. *Development in Practice*, 30(1), 1-15.
- Shaw, D.S. Criss, M.M. Schonberg, M.A. ve Beck, J.E. (2004). The development of family hierarchies and their relation to children's conduct problems. *Development and Psychopathology*. 16(3), 483-500.
- Shulman, C. (2016). Social and cultural contexts in infant and early childhood mental health. In *Children's Well-Being: Indicators and Research*. 43-65.
- Shvedovskaya, A.A. ve Zagvozdina, T.Yu. (2016). Family representations of preschool age children living in families of different socio-economic status. *Psychological Science and Education*. 21(4), 83-101.
- Sigel, I. E. (2014). Socialization of cognition: A family focus. In M. Lewis ve K. Rudolph (Eds.), *Families, risk, and competence*. Routledge. 121-140.
- Singh, B. (2024). Enormities of early marriages of girls lensing physical-mental health impairments: Projecting socio-legal implications in global context. In E. Uddin (Ed.), *Social, political, and health implications of early marriage*. Springer. 15-37.
- Smith, E. P., Yzaguirre, M. M., Dwanyen, L. ve Wieling, E. (2022). Culturally relevant parenting approaches among African American and Latinx children and families: Toward resilient, strengths-based, trauma-informed practices. *Adversity and Resilience Science*, 3(1), 29-43.
- Sjta, K. ve Strzelecki, D. (2023). Early maladaptive schemas and their impact on parenting: Do dysfunctional schemas pass generationally? A systematic review. *Journal of Clinical Medicine*, 12(2), 1263.
- Stepanovic, I. ve Baucal, A. (2008). Testing one model of family role in the development of formal operations. *Zbornik Instituta za Pedagoska Istrazivanja*, 40(1), 70-83.
- Stvenart, M. ve Martinez Perez, T. (2021). How can parental self-efficacy support children's early language development? Review of preliminary research and future perspectives. *European Journal of Developmental Psychology*, 18(2), 199-213.
- Stuart, A. R. (2024). Trends and determinants of child marriage in Bihar. İçinde P. Kumar (Ed.), *Development with justice: The Bihar experience*, Routledge, 201-222.

- Su, X. ve Chen, Y. (2024). *The impact of maternal parenting styles on children's attention deficit hyperactivity: The mediating role of self-concept*. ACM International Conference Proceeding Series. 434-439.
- Tabassum, N. ve Nayak, B. S. (2024). *Introduction: Gender stereotypes and patriarchal attitudes*. *Patriarchy and Gender Stereotypes in the Contemporary World*. Routledge.
- Takimoto, Y. ve Nabeshima, T. (2023). Ethical healthcare attitudes of Japanese citizens and physicians: Patient-centered or family-centered? *AJOB Empirical Bioethics*. 14(3), 125-134.
- Tayo, A.-K. A., Rashidi, M. H. B. ve Said, I. B. (2020). Challenges of utilising child-friendly public spaces in Ilorin, Nigeria. *International Journal of Scientific and Technology Research*, 9(4), 338-343.
- Tetteh, P. (2011). Child domestic labour in (Accra) Ghana: A child and gender rights issue? *International Journal of Children's Rights*, 19(2), 217-232.
- Thanh Huyen, N. (2021). Impact of economic downturn on child labor in Vietnam. *Lentera Hukum*, 8(3), 447-470.
- Thyen, U. (2008). Neglect of neglect. Caring for neglected children in pediatric practice. *Monatsschrift für Kinderheilkunde*, 156(7), 654-661.
- Tripon, C. (2024). Nurturing sustainable development: The interplay of parenting styles and SDGs in children's development. *Children*. 11(6), 695-713.
- Tulviste, T., Best, D.L. ve Gibbons, J.L. (2019). *Children's culturally enriched social development*. *Children's Social Worlds in Cultural Context*. 233-239.
- Uddin, E. (2024). Social, political, and health implications of early marriage. İçinde E. Uddin (Ed.), *Social, political, and health implications of early marriage*, Springer. 1-14.
- Vaghri, Z., Ruggiero, R., Lansdown, G. ve Whalen, C. (2025). Family environment and alternative care rights. In: Vaghri, Z., Ruggiero, R., Lansdown, G. (İçinde) *Children's Rights-Based Indicators. Children's Well-Being: Indicators and Research*, 28, Springer, Cham. 81-110
- Valtolina, G. G., Polizzi, C. ve Perricone, G. (2023). Improving the early assessment of child neglect signs: A new technique for professionals. *Pediatric Reports*, 15(2), 390-395.
- Venet, M., Bureau, J.-F., Gosselin, C. ve Capuano, F. (2007). Attachment representations in a sample of neglected preschool-age children. *School Psychology International*, 28(3), 264-293.
- Vilchez, J. L., Samaniego-Chalco, M. J., Quizhpi, O. S. V. ve Campoverde, W. G. S. (2019). Relationship between parenting styles and self-harm without suicide intention in Ecuadorian population. *Revista Cubana de Medicina Militar*, 48(1), 21-31.
- Weinstein, N., Hill, J. ve Law, W. (2023). Balancing listening and action is key to supportive parenting. *Current Opinion in Psychology*, 53:101651.
- Weissbrodt, D. ve Kohner, N. W. (2010). International law and child labour. İçinde G. G. Scialabba (Ed.), *Child labour: A public health perspective*. Oxford University Press, (67-90).
- White, C. J. (2005). Further support of the reliability and construct validity of the horizontal and vertical, individualism and collectivism framework. *Management Research News*, 28(1), 77-81.
- Widom, C. S. (2017). Long-term impact of childhood abuse and neglect on crime and violence. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 24(2), 186-202.
- Wills, R., De Souza, M., Mata-McMahon, J. ve Roux, C. (2021). *The Bloomsbury handbook of culture and identity from early childhood to early adulthood: Perceptions and implications*. Bloomsbury.

- Wisner Fries, A.B. ve Pollak, S.D. (2004). Emotion understanding in postinstitutionalized Eastern European children. *Development and Psychopathology*, 16(2), 355-369.
- Wodon, Q., Mal C. ve Onagoruwa, A. (2020). A simple approach to measuring the share of early childbirths likely due to child marriage in developing countries. *Forum for Social Economics*, 49(3), 345-365.
- Yadav, M., Chandel, A. ve Hung, T. H. (2024). Mental health impact of early marriage: Exploring the psychological consequences of early marriage. İcinde E. Uddin (Ed.), *Social, political, and health implications of early marriage*, Springer, (163-188).
- Yang, W., Deng, J. ve Wang, Y. (2022). The association between mindful parenting and adolescent internalizing and externalizing problems: The role of mother-child communication. *Child Psychiatry and Human Development*, 53(4), 776-785.
- Yeung, J.W.K. (2016). Parent-Child Discrepant Effects on Positive Youth Outcomes at the Aggregate Family Functioning Context in Hong Kong. *Applied Research in Quality of Life*, 11(3), 871-890.
- Zivkovic, A. (2020). Developmental trauma and the bad object: Attachment, identity, reenactments. *Transactional Analysis Journal*, 50(3), 251-265.
- Zuluaga-Gomez, A. (2018). Humanized upbringing: A turn to power relations and the adult-centered paradigm in institutions for the protection of children and adolescents in situation of violation of rights. *Revista Electrónica Educare*, 22(2), 357-370.
- Zvara, B.J., Mills-Koonce, W.R., Garrett-Peters, P. ve Cox, M. (2014). The mediating role of parenting in the associations between household chaos and children's representations of family dysfunction. *Attachment and Human Development*, 16(6), 633-655.